UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato In primam Codicis Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Operis libertorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96119

Visual Library

in c. vaſallus feudum. ſi de feu. fue. controuer. Item adde quod dubitans qui de facili poteſt certificari non excuſatur, licet ſit ſe us in errante, vide Iaſ. in l. ſi per errorem. in iij. no. ff. de iuriſdi. om. iudi. vbi ponit rationem diuerſitatis, ⁊ ibi etiam in j. amplia. ponit concor. ad regulam hic poſitam, ⁊ latius de iſta regul. q̃d dubitans, ⁊ ignorans equiparentur. vide Iaſ. in l. diuine. ff. de cō di. inde. in l. iij. §. genera. de acqui. poſ. aliqua ponit. vide que di cit Aret. in l. domitius Labeo. ff. de teſta.

b POMA. ¶ Caſus eſt no. qui elegit vnum ius, non videtur alteri renūciare quod ſibi ignoranti, vel dubitanti competit. Facit glo. in l. j. in fi. in verb. ceſſat. ff. de cōdi. inde. Vide omnino in l. iij. §. fi. ff. de acqui. poſſ. ⁊ in l. quandiu. in princ. C. qui admi. Facit gl. fin. in l. j. in verbo, ceſſat. ff. de cōdi. inde. ⁊ tex. in l. ij. ff. quis ord. in bō. poſſ. ſer. ⁊ aliquid p Iaſ. in l. cū quib. ſ. de iur. ⁊ facit. igno. ⁊ vide ad iſtū tex. bal. in l. leges ſacratiſſime. ſ. de leg. vbi vult per iſtum tex. q ita parcatur dubitanti, ſicut ignoranti, quē ſequitur Io. de Ana. conſi. lxxij. incip. viſis, ⁊ conſideratis que in facti narratione. Et pro hoc facit q̃d vult Decius poſt do. Chriſtopho. Caſtillio. ibi in l. j. ſ. de pact. in ſol. ⁊ l. nec nos. j. de poſtli. reuer. quaz intelligunt q̃d ibi re vera mortua matertera, ſi tñ erat penes cōtrahentes debitū. Et ſic volunt, ⁊ ex illo dicto potes notare q̃d de dubio aliquādo iudicamus, vt de ſciente, q̃ ſicut ille qui ſcit de vita alicuius, nō pōt ſuper eius hereditate paciſci, ita nec dubitans, ⁊ immo in dubio ita loquamur ſcd̃m ſubiectā materiam, ⁊ vide Bal. in l. fi. ff. de condi. indebiti. ⁊ Bald. in c. j. §. perſonā. in titu. per quos fiat inueſt. vbi limitat vt non habeat locū in dubitante qualitatem perſone cuz qua cōtrahit. q̃ de eo iudicamus non vt de ignorāte. Et vide aliquid per Alex. conſi. xl. volu. v. ⁊ vide text. ⁊ ibi bar. in l. j. j. de teſt. ⁊ Felin. in c. paſtoralis. de exce. ⁊ bar. cōſi. lxxij. ⁊ cōſi. lxxxviij. ⁊ Felin. in c. fi. de preſcrip. ⁊ Barb. conſi. xvj. volu. ij. ⁊ vnum verbum per do. Prep. Alex. i c. non eſt. §. is itaque. diſt. vj. ⁊ in c. quo iure. diſt. viij. ⁊ Iaſ. late in l. quādiu j. qui admit.

c ALEX. ¶ Quod tene menti. Not. q̃d eligēs vnū ius. nō videtur renūciare alteri, de quo ignorat, q̃d neſcio alibi, ⁊ an ignorans, ⁊ dubitās equiparātur, vide q̃d no. ſ. de condi. inde. l. fi. ⁊ no. Bal. ſic allegantē iſtū tex. in l. leges ſacratiſſime. ⁊ etiā dicit hic Cyn. ⁊ Bal. quod omittens opponere exceptionem propter dubitationem. poteſt eaz opponere cum primū eſt de ipſa certificatus. ⁊ intelligit iſta Bal. hic, niſi potuiſſet ſe certificare, ⁊ noluiſſet. Et vide q̃d nō. dicit Bal. in l. j. ſ. de fal. cauſa. adie. Et ad dicta de ignorāte. vide bar. in l. ij. i verbo. pcedo in gl. ff. ſi quis in ius vo. nō ie.

4 ☞ Pro poſſeſſione rei mobilis amiſſa, nullum interdictum poſſeſſorium eſt introductum, ſed alia remedia ſic.

§. Sed cum in ſecundā. Breuiter dicit. Si commodatarius a fure rem, ⁊ penam exigit, non tenetur reddere eam domino. h. d. ¶ Not. q̃d † commodatarius exigit rem a fure, q̃d qualiter intelligatur dicā ſtatim. ¶ Scd̃o not. †. q̃d, qui ſentit onus debet ſentire, ⁊ commodū, ⁊ econtra q̃d dic vt in regula iuris, ⁊ per Dy. in c. qui ſentit. de reg. iur. lib. vj. Circa primū queritur,

3 ⁊ iſtud eſt notabile valde. ¶ † Quero qua actione recuperabit cōmodatarius rem a fure. Nā condictio furtiua ſoli domino cōpetit l. j. ff. de condi. fur. ergo cōmodatario non cōpetit. Sol. Dicunt quidā q̃d habuit condictionē incerti, vt l. ⁊ ideo. §. fi. ff. de cōdi. fur. Iſta nō eſt vera, q̃ illa loquitur in creditore, qui habet ius hypothece in re, ideo gl. tua diſtinguit. optime quatuor caſus. Quādoq; ſubtrahitur res domino, tunc ſine dubio cōpetit ſibi cōdictio furtiua, vt l. j. ff. de condi. fur. Quandoq; ſubtrahitur ei qui habet ius in re, ⁊ tunc cōpetit ſibi cōdictio incerti, vt l. ⁊ ideo. in fi. ff. de cōdi. furt. ¶ Quādoq; ſubtrahitur ab eo, qui nullū ius habet in re ſed ſolū in bona fide poſſedit, tunc habet actionē triticariā ad poſſeſſionē, vt l. j. in fi. cū l. ſeq. de cōdi. tritica. Quandoq; ſubtrahitur ei qui nullū ius habet in re nec in poſſeſſione, ſed detinet, vt cōmodatarius, ⁊ depoſitarius, ⁊ ſimiles, tūc eis datur actio in factū, vel officiū iudicis. Ita tenet glo. in l. non tantū. in prin. de pet. here. ⁊ d. l. ideo. §. fi. de cōdi. fur. Subdit gl. hic, vel habebat cōdictionē ex l. ſi colom. de agri. ⁊ cēſi. Iſtud nō eſt verū. nā illa cōdi. cōpetit tantū ei qui poſſidebat, vt ibi patet.

4 ¶ Contra iſta gl. videtur gl. in l. rē que nobis. ff. de acqui. poſſe. vbi dicitur q̃d pro poſſeſſione rei mobilis amiſſa nullum eſt proditum iudiciū poſſeſſoriū, ſed intelligas nullum poſſeſſorium ſcilicet, interdictū. Sed alia remedia de iure ciuili bene ſunt prodita, vt ſ. dixi. Vide gl. quā not. bene. gl. iſta loquitur quod iſta remedia dantur contra eum ad quē poſſeſſio peruenit cum vitio, quia

5 ſubtraxit. ¶ † Sed quero quid ſi ad aliquē peruenit poſſeſſio ſine vitio eius rei, quā ego tantū poſſidebā, vel detinebam. Gloſſ. in l. inciuilem. ſ. cod. dicit q̃d habet locum condictio ex d. l. ſi coloni. de agri. ⁊ cenſi. ⁊ iſta gloſſ. videtur dicere contra caſum l. ſiue autem. §. ſi duob. ff. de pub. vbi argu. contra in eo qui habuit titu

a lum, ⁊ poſſeſſionem.[a] Dominus Inn. in c. ſepe. de reſtit. ſpol. tenet idem quod gl. in l. inciuilem. allegat c. reintegranda. iij. q. j. Iſta o
b mnia videntur cōtra caſum[b] dicte l. ſubſtinēdo tamē gl. noſtrā, ⁊ Inn. poſſumus dicere ſic, q̃d glo. loquitur in bone fidei emptore quē cōſtat emiſſe ab eo, qui fuit male fidei poſſeſſor, vt a fure, vn
c de mala fides venditoris, aliqualiter afficit emptorē[c] ab eo, vt in aut. male fidei. j. de preſcri. long. tēpo. alias ſi hoc nō cōſtaret. cre
d do q̃d nō[d] poſſet agi, vt d. l. ſiue autem. §. j. de pub. ¶ Querit glo.
6 quid ſi dominus † in huius l. caſu non velit agere contra cōmodariū, ſed cōtra furē, an poterit. Glo. dicit q̃d ſic, vt ſ. proxi. §. Sed certe precedēs. §. loquitur ante furē exactū. Nam poſtquā exactus eſt ab vno, non poteſt iterum conueniri, ſecundum Dyn. in
7 l. licet. §. fi. ff. nau. cau. ſta. ¶ † Tertio querit gl. poſito q̃d contra furē poſſet agere dominus, an fur duplici damno afficiatur? Gl. non determinat. Tu dic q̃d nō per dictā. l. licet. §. fi. ¶ Vltimo querit gl. cum ſecus ſit in creditore, qui tenetur reddere penam, vt l. ſi pignore ſurrepto. ff. de pig. actio. quare aliud in eo quaz in commodatario, ⁊ ſimilibus? Dic vt in glo.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Poſſeſſionem. Vide omnino Moder. in §. ſed iſte. Inſti. de actionib.

b POMA ¶ Contra caſum d. l. Alex. in conſi. cc. volu. ij.

c ALEX. ¶ Afficit emptorem. Et hoc etiam tenet Bald. in effectu, ⁊ bene dicit in d. l. ciuilez. Pro quo facit quod ipſe Bal. not. in l. ancillā. ſ. co. ⁊ l. eum qui. §. pretor. de Publicia. Adde do. Abba. in c. ſi diligenti. de preſcrip. ⁊ Pau. de Caſt. in l. ⁊ ideo §. fi. prealleg. ibi, tertio querit glo. Vide hic latius per Bald.

d POMA. ¶ Credo quod non Vide Alex. conſi. cxviij. vol. ij. ⁊ Barb. conſi. lxij. vol. ij. ⁊ Alex. l. j. in prin. vol. j. ⁊ cxcix. vol. ij.

§. Cum autē. Si marito res commodata ſubtrahatur ab vxore, vxor ſi eligatur a domino furti conuenitur. Si eligatur maritus, maritus in factū propter res amotas tenetur, nec poterit mulier eligi, ſi vir ſoluēdo extiterit. h. d. Oppo. quod actio rerum amotarum non datur conſtante matrimonio, vt ſ. rerum amo. l. ij. Solut. expone. id eſt, in factum propter res amotas. Oppo. ff. rerum amo. l. antepe. Sol. Ibi ponitur caſus econuerſo ad iſtum. vt in gl. quam vide.

De operis libertorum. Rubrica III.

LEX I

2 ☞ Opere libertorum quomodo imponantur, ⁊ qua actione petantur. nume. 4

SI tempore. Diuiditur in tres partes. Primo ſequit quando opere ſunt impoſite. Secūdo an poſſit peti preciū futurarum operarū, hec particula videtur nobi contradicere. Tertio, quādo opere nō ſunt impoſite. Scd̃a ibi, ſolet autē. Tertia ibi, cū, ⁊ ſi operē. Breuiter dicit q̃d opere pmiſſe debēt preſtari, nō pretiū earum, niſi ex cauſa neceſſitatis. h. d. ¶ Circa primam partē queri
1 tur, dicitur hic, ſi tempore manumiſſionis. ¶ † Quero quādo dicitur factū tēpore manumiſſionis? Dic vt in gl. j. vt ſi in illo tempore vel modicū ante, vel modicū poſt manumiſſionem, ⁊ ſine in
2 teruallo fuerit actū, vide gl. ¶ † Quero qualiter opere[a] imponan
a tur liberto? Dicit gl. per ſtipulationē, vel iuſiurandū, ⁊ eſt ſpeciale q̃d pactum iureiurando veſtiatur. Vide glo. ij. in prin. hic aduerte, ⁊ no. q̃d pactū nudum non veſtitur manumiſſione, ſeu co
3 herentia manumiſſionis, ⁊ eſt ſpeciale fauore libertatis. † Not. q̃ regulariter pactū nō veſtitur iureiurādo, ſcd̃m glo. dic vt dixi in
4 auth. ſacramēta. ſ. ſi aduer. vend. † Quero ſecūdo qua actione petitur opere. Dic breuiter, ⁊ hec eſt veritas. Aut opere ſunt promiſſe per ſtipulationem, aut iureiurando. Primo caſu, aut petūtur opere, ⁊ agitur actione ex ſtipulatu, ſiue ſint certe, ſiue incerte. Aut deuenitur ad eſtimationem, ⁊ agitur certi cōdictione ex ſtipulatu. Secundo caſu, quando ſunt promiſſe iureiur. agitur in factum. Dic clarius, vt hac gl. Venio ad ſecundam partem, ⁊ iſta ſecunda pars videtur ſibi contraria. Nam primo dicit quod ſolet conueniri, vt aliquid detur pro operis, poſtea dicit q̃ pretiū peti nō poteſt. Huius timore gl. exponit iſtum tex. bene quatuor modis. Vnumquenq; vide, q̃ quilibet poteſt ſuſtineri tamen illa magis clara, vt dicamus, ſolet inter liberos ⁊ patronos conueniri, vt pro operis preteritis aliquid preſtetur, licet pretium peti non poſſet, ſubaudi remanente ſaluo iure patronatus. ¶ Opp. ⁊ videtur q̃ in caſu inopie eum alere non tenetur, vt ff. de lib. agn. l. ſi quis a liberis. §. ſi quis a liberti liberto. Dic vt in gl. ¶ Venio
b ad vltimā partem[b]. Ex hac † vltima parte, ⁊ precedente allegatur
5 iſta lex q̃ neceſſitas non habet legem[c], q̃ lex vult q̃ libertus nō
c cogitur ad preſtationem pretij operarū, fallit in caſu neceſſitatis.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Qualiter opere. Et ad not. per gl. ⁊ Bart. in l. iuriſiu

Bar. ſuper ſecunda cod. bb iij

tandi.in fi.prin.ff.eod.

b POMA ¶ Vltimam partem. Aliquid permittitur cauſa neceſſitatis quod alias non permitteretur. Adde Barb.in c.nulli extra de pig.vbi ponit Ro.ſimilia.vbi Alex.hic in apoſtil.ad bar.adde gl.in cle.ij.ad fi.de reg.adde quod probat tex.ſecundum intellectum Gul.in l.preſides.in fi.ff.ſi cert.pet.& ꝙ ibi no.do.Alex quam legit cum l.precedenti adde tex.in l.alienationis.ff.fa.erciſc.Item adde quod not.Bar.in l.j.in fi.C.de naufra.lib.x.& tex.in l.Diuis.ff.de pe.her.in verſi.ſed propterea adde Bar.in l.ſi is qui.§.ſi.ff.de pig.& Bal.in l.iubemus.in princ.C.de ſac.ſan.eccl.& tex.in l.ij.C.de pat.qui fil.diſtrax.& quod Bart.in tractatu repreſa.in ij.q.dum alle.l.pro herede.§.quid ſi tantum.ff.de acquir.here.Et vide ꝙ no.Bar.& do.Alex.in d.§.ſi tantum gl.in l.ij.ff.de offi.conſul.Adde text.in l.ait pretor.§.dubitari.ff.de his que in fru.cre.Adde ꝙ not.Are.cõſil.ccxix.monet, quod licet ſit peccatum accipere pecuniam ad vſuram,tamen ſi cauſa neceſſitatis accipiat,non peccat.Adde glo.in l.nullus,verſic.vltionem.C.de iudi.Et adde ad d.dictam regulam quam no.Iaſo.in l.j.ff.de officio eius, vide etiam cepo.in authen.ſed nouo iure.C.de ſer.fug.Item adde rationem diuerſitatis premiſſe poſitam per fel.in c.cum acceſſiſſent de conſti,vbi poſtea remittit.

c P.PAV.P. ¶ Non habet legẽ.Vide de iſta regula,qđ neceſſitas licitũ facit quod alias non liceret.Paul.de Leazar.in v.q.incipien.in Chriſti nomine in concluſione.Et vide Iaſ.in l.j.in prin.de offic.eius.vide multa per Felin.in c.querelam.de iureiur.& in c.ij.de ſpõſa.& per Iaſ.in l.pñcipalibus.iiij.fallẽ.ſi cer.pet.& que ſcribit idem Iaſ.in repetitione legis,admonendi,de iureiu.Vide que dicit Barb.in c.j.in j.notabili.extra de pignoribus.vide late Feli.in c.cũ acceſſerit.de cõſtit.in repertorio,in ꝟbo neceſſitas.

LEX. II.

Manumiſſionis. Qui manumittit ex neceſſitate,non habet per omnia ius patronat⁹.h.d. ¶ Opp.de l.Ex panus.ff.eo.Sol.Fallit etiam in alijs caſibus, vt hic in gloſſ.Oppo.ff.de bon.liber.l.etiaȝ §.ſi quis nummos Solu.Non habet ius patro.quantum ad ea, que dicuntur hac lege, ſed quantum ad ius ſuccedendi ſic.

LEX III.

Ui nummis. Ei,qui manumittit acceptis nummis,non debentur opere,h.d.in ſumma iſta lex.

LEX IIII.

Si quam. a Pretiũ operarum promiſſum poteſt peti tamẽ ex hoc exigens ius patronatus amittit.h.d.In hac lege fuit quedã opin.inter Azo.& Hug.de porta.Rauenna,& Hug.dicit ꝙ ex ſola cõuentione de pretio,perditur ius patronatus.Azo dicebat ꝙ ex ectione tantum, vt per hanc l.& ita cõmuniter tenetur.¶ Vltimo,in iſta materia diſtingue, vt diſtinguit hic plene ꝑ gl.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Si quam.An ex ſola conuentione,de pretio operaruȝ perdatur ius patronatus, & an ius competat vide Bald.quod ex ſola conuentione.

LEX V.

Mater tua. Eatenus,quatenus quis de neceſſitate manumittit operas imponere non poteſt,hoc dicit.

LEX VI.

Nec patronis. Pro operis futuris non licet mercedem recipere, pro preteritis ſic. Item duo filij liberant libertum a preſtatione operarum.h.d.

LEX VII.

Si tuis. Emptus proprijs nummis, & manumiſſus, non debet ſuo patrono operas,& ab eo non reuocatur in ſeruitutem.h.d.

LEX VIII.

a **Liberte.** a Vxor non debet, vt liberta operas viro ſuo ſed eo inuito non poteſt diuertere,tenetur tamen preſtare operas viro ſuo, tanquam vxor,non tanquam liberta.h.d.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Liberte. Tu dic tamen quod ſi iſta fuit manumiſſa ex cauſa fideicommiſſi,poſſet te inuito diuertere.

LEX IX.

1 ☞ Qui non honoratur honore pecuniario, non poteſt onere fideicommiſſi grauari.

2 Tempus adiectum libertati videtur repetitum ad limitandam preſtationem in conditione libertatis adiectam.

Titius. In toto Codice non eſt lex que incipit, Titius, niſi iſta, & legitur duob.modis.

1 Secundum vnã lect.breuiter.h.d.†Qui non honoratur honore pecuniario,non poteſt onere fideicommiſſi grauari.h.d.ſecundum vnam lec. ¶ No.quod dixi in ſummario probatur in l.plane.la.ij.§.fi.cum l.ſeq.ff.de leg.j.Secundum

2 aliam lect.breuiter hoc intendit.†Tempus adiectum libertati videtur repetitum ad limitandam preſtationem in conditione libertatis adiectam.h.d.ſecundum aliam lecturam.

LEX X.

a **Liberti.** a Hered.extraneis vel mariti,non debentur opere h.d. ¶ Oppon.§.de in ius.l.ij.Sol.Ibi loquitur in operis, que conſiſtunt in non faciendo,vt in non vocando in ius,& ſimilia.Hic de his, que in faciendo conſiſtunt.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Liberti.Adde not.Bartol.in l.ſi non ſortem.§.libertus.ff.de condict.indeb.

LEX

Quod ex liberta. Filij libertorum ſunt ingenui, & matrimonium liberat mulierem a preſtatione operarum.h.d.

LEX XII.

Qui manumittuntur. B... h.d. Liberti poſſunt morari vbi volunt , nec poſſunt reuocari in ſeruitutem,niſi ex cauſa ingratitudinis,hoc dicit.Non habetis hic alia.

LEX XIII.

In redhibitione. Qui alienum retinet libertum,tenet ad reddendas operas.h.d.iſta lex in ſumma.

De bonis liber.& iure patronatus. Rubrica IIII.

LEX I.

1 ☞ Publicatis bonis, veniunt ea iura in fiſcum, que veniunt in extraneum heredem.

Vltuȝ intereſt. Datio pecunie,& pactum de manumittendo cum futuro domino,perimit contratab... ſecus cum preſenti. Item fiſcus ſuccedit in ius patronatus.h.d.Oppo.de obſeq.a lib.l.Titius p... rum.Sol.Hic loquitur quando ſeruus fecit pactum cum domino ibi dominus fecit pactum cum extraneo ... po.ſecundo.de l.cum affirmes.de li.cauſa, & ff.ſi li.ing.eſſe dic. Sol.Non cogitur dominus manumittere preciſe,vt hic,ſed ... tabitur,vt in contrario. ¶ Item oppo.& videtur quod ius ... torum non veniat ad fiſcũ,vt ff.ad leg.Iul.ma.l.eorum.Sol.... fuit condemnatus ex alijs capitulis.l.Iul.ma.hic vero ex eo aliquid contra principem commiſit. ¶ Opp.de l.iij.ff.de inter.releg.Sol.illa eſt vera,quando condemnatur ex alio crimine ea iura patronatus,que in extraneum heredem tranſirent,tranſeunt ad fiſcum:que vero ad extraneum heredem non tranſirent nec ad fiſcum tranſeunt.Ita dicit gl.quam vide,& not.& teneti que eſt veriſſima , quam tenent doct. ¶ Ex qua not. a †quod

a quando bona publicantur,non veniunt in fiſcum ea,que non veniunt in heredem extraneuȝ, quod not.perpetuo.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Ex qua no.Bene.facit lex.Imperator.de fideicom.lib.Adde Bar.in l.iura.ff.de iure pa.melior.gl.& Barto.in l.cum qui.ff.de interd,& releg.

LEX II.

Si liberti Si patronus patitur libertum cum ancilla principis habere conſortium ius patronatus amittit.h.d.

LEX III.

a **Si quis** Qui remittit ius patronatus ... ius perdit preter reuerentiam,ac ... reuocandi in ſeruitutem. ¶ Opp.ff.eo.l.Paulus ... patrõi.Sol.Aliud eſt remittere ius patronat⁹,aliud eſt cõcedere liberam teſtamẽti factionẽ.Itẽ oppo.de l.etiam.§.ſi ff.eod.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN